

DREPT TEHNOLOGIC

Volumul *Drept tehnologic* propune o analiză sistematică a transformărilor juridice produse de inteligența artificială, economia datelor, platformele digitale și neurotehnologiile. Lucrarea pornește de la ideea că tehnologia nu mai reprezintă doar un obiect al reglementării, ci devine ea însăși o formă de normativitate, capabilă să modeleze comportamente, să distribuie putere și să influențeze exercițiul drepturilor fundamentale.

Structurat în șapte părți, volumul explorează fundamentele istorice, principiile de guvernare, regimul juridic al datelor și algoritmilor, provocările penale și de securitate cibernetică, rolul platformelor, precum și frontierele deschise de augmentarea cognitivă. În final, cartea conturează direcțiile de evoluție ale dreptului într-o societate dominată de sisteme socio-tehnice inteligente.

Lucrarea se adresează juriștilor, cercetătorilor și decidenților preocupați de viitorul normativ al erei digitale.

CARMEN SILVIA PARASCHIV

DREPT TEHNOLOGIC

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Colecția ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ADMINISTRATIVE

Redactor: Laura Nicolescu
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PARASCHIV, CARMEN-SILVIA

Drept tehnologic / Carmen Silvia Paraschiv. - București : Editura
Universitară, 2026
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-2209-5

34

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062822095

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2026
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

PREFAȚĂ	9
INTRODUCERE GENERALĂ	11
1. Justificarea temei.....	11
2. Metodologia cercetării.....	12
3. Obiectivele lucrării	12
4. Delimitări conceptuale	12
5. Structura volumului.....	24
PARTEA I	
FUNDAMENTE CONCEPTUALE ȘI ISTORICE ALE DREPTULUI TEHNOLOGIC	26
Capitolul 1. Tehnologia ca problemă juridică	26
1.1. Tehnologia ca formă de putere normativă	26
1.2. De la dreptul industrial la dreptul tehnologic.....	28
1.3. Neutralitatea tehnologică: mit sau realitate.....	30
1.4. Tehnologia și transformarea raporturilor juridice.....	32
1.5. Dreptul ca limită a inovației tehnologice	34
1.6. Concluzii	36
Capitolul 2. Emergența dreptului tehnologic	38
2.1. Revoluțiile tehnologice și răspunsul juridic.....	38
2.2. Digitalizarea și criza normelor clasice	40
2.3. Dreptul tehnologic ca domeniu transversal.....	42
2.4. Surse interne și internaționale ale dreptului tehnologic	44
2.5. Drept tehnologic vs. ramuri clasice ale dreptului.....	46
2.6. Concluzii	48
PARTEA A II-A	
PRINCIPII ȘI ARHITECTURA NORMATIVĂ A DREPTULUI TEHNOLOGIC	50
Capitolul 3. Principii fundamentale	50
3.1. Demnitatea umană și primatul drepturilor fundamentale.....	50

3.2. Responsabilitate, imputabilitate și control juridic.....	52
3.3. Transparență, explicabilitate și auditabilitate.....	53
3.4. Proportionalitate și necesitate	55
3.5. Precauția tehnologică	56
3.6. Concluzii	58
Capitolul 4. Guvernanța tehnologică	60
4.1. Reglementare ex ante vs. ex post	60
4.2. Soft law, hard law și standarde tehnice.....	61
4.3. Rolul statului, pieței și actorilor privați	63
4.4. Suveranitatea digitală.....	64
4.5. Constituționalismul digital.....	65
4.6. Concluzii	67
PARTEA A III-A	
DREPTUL DATELOR, AL ALGORITMILOR ȘI AL	
INTELIGENȚEI ARTIFICIALE	69
Capitolul 5. Dreptul datelor	69
5.1. Datele ca extensie juridică a persoanei	69
5.2. Protecția datelor cu caracter personal (GDPR).....	70
5.3. Guvernanța și economia datelor.....	71
5.4. Drepturi digitale fundamentale	73
5.5. Conflicte între inovație și viața privată	74
5.6. Concluzii	75
Capitolul 6. Dreptul inteligenței artificiale	77
6.1. Definirea juridică a IA	77
6.2. Clasificarea riscurilor (AI Act)	80
6.3. Decizia automatizată și răspunderea juridică.....	83
6.4. Bias algoritmic și discriminare.....	84
6.5. Dreptul la explicație și transparența algoritmică.....	85
6.6. Concluzii	86
PARTEA A IV-A	
SECURITATE CIBERNETICĂ ȘI DREPT PENAL	
TEHNOLOGIC.....	88
Capitolul 7. Dreptul cibernetic.....	88
7.1. Criminalitatea informatică	88
7.2. Securitatea rețelelor și sistemelor informatice (NIS2).....	89
7.3. Infrastructuri critice digitale.....	90

7.4. Atacuri cibernetice și răspundere	91
7.5. Cooperare judiciară internațională	92
7.6. Concluzii	93
Capitolul 8. Drept penal și procesual penal tehnologic	96
8.1. Proba digitală	96
8.2. Supravegherea tehnologică	98
8.3. IA în urmărirea penală	100
8.4. Predictive policing	103
8.5. Garanții procesuale în era algoritmică	105
8.6. Concluzii	107
PARTEA A V-A	
PLATFORME DIGITALE, ECONOMIA TEHNOLOGICĂ ȘI	
PROPRIETATEA INTELLECTUALĂ	109
Capitolul 9. Dreptul platformelor digitale	109
9.1. Platformele ca actori normativi	109
9.2. Digital Services Act (DSA).....	111
9.3. Digital Markets Act (DMA).....	113
9.4. Libertatea de exprimare și moderarea conținutului.....	115
9.5. Răspunderea intermediarilor	117
9.6. Concluzii	119
Capitolul 10. Proprietatea intelectuală în era tehnologică	121
10.1. Software și algoritmi	121
10.2. Drepturi de autor și IA generativă.....	123
10.3. Brevetabilitatea tehnologiilor emergente	125
10.4. Date, baze de date și know-how.....	127
10.5. Conflicte între protecție și acces deschis	129
10.6. Concluzii	131
PARTEA A VI-A	
NEUROTEHNOLOGIE, AUGMENTARE ȘI FRONTIERELE	
DREPTULUI	133
Capitolul 11. Dreptul neurotehnologic	133
11.1. Interfețe creier-computer	133
11.2. Neurodate și viața privată mentală.....	135
11.3. Drepturi cognitive și libertatea mentală	137
11.4. Neurosecuritate	139

11.5. Responsabilitate pentru decizii neuroaugmentate.....	141
11.6. Concluzii	143
Capitolul 12. Augmentarea senzorială și cognitivă.....	145
12.1. Substituție și adăugare senzorială.....	145
12.2. Identitate, autonomie și agenție	147
12.3. Conștiință augmentată.....	149
12.4. Riscuri etice și juridice.....	151
12.5. Limitele juridice ale augmentării umane.....	153
12.6. Concluzii	155
PARTEA A VII-A	
PERSPECTIVE FILOZOFICE, ETICE ȘI VIITORUL	
DREPTULUI TEHNOLOGIC	157
Capitolul 13. Tehnologie, putere și control social	157
13.1. Supravegherea digitală.....	157
13.2. Capitalismul de supraveghere	159
13.3. Algoritmii ca guvernanți invizibili.....	161
13.4. Tehnocrație și stat de drept	163
13.5. Rezistență juridică și drepturi digitale.....	166
13.6. Concluzii	168
Capitolul 14. Viitorul dreptului tehnologic.....	170
14.1. Dreptul în era AGI	170
14.2. Dreptul ca arhitectură adaptivă	172
14.3. Reglementarea anticipativă	174
14.4. Educația juridică pentru era tehnologică.....	177
14.5. Concluzii prospective.....	179
14.6. Concluzii	181
Capitolul 15. Concluzii generale	183
15.1. Sinteză teoretică	183
15.2. Contribuții originale.....	185
15.3. Limite și direcții viitoare de cercetare.....	187
15.4. Concluzii	189
ANEXE.....	191
Studii de caz	191
Analize legislative comparate	198
Scheme conceptuale.....	200
BIBLIOGRAFIE	202

PREFAȚĂ

Lucrarea *Drept tehnologic* se naște din convingerea că dreptul se află, în prezent, într-un punct de inflexiune istorică. Tehnologia nu mai constituie doar un context extern al normativității juridice, ci a devenit un factor constitutiv al ordinii sociale, economice și politice contemporane. Algoritmii, datele, platformele digitale, inteligența artificială și neuro-tehnologiile modelează comportamente, influențează decizii și redistribuie puterea într-o manieră care depășește cadrele conceptuale tradiționale ale dreptului.

Această carte pornește de la premisa că dreptul nu poate rămâne un simplu instrument reactiv, chemat să corecteze ex post efectele inovației tehnologice. Dimpotrivă, dreptul este chemat să devină o arhitectură normativă anticipativă, capabilă să integreze tehnologia în limitele statului de drept, ale demnității umane și ale drepturilor fundamentale (Lessig, 1999; Brownsword, 2019). În acest sens, *dreptul tehnologic* nu este conceput ca o ramură marginală sau auxiliară, ci ca un domeniu transversal, care traversează și reconfigurează dreptul constituțional, civil, penal, administrativ și internațional.

Motivația elaborării acestui volum este dublă. Pe de o parte, este una teoretică: literatura juridică actuală suferă încă de o fragmentare conceptuală în abordarea fenomenelor tehnologice, tratate adesea sectorial (drept digital, dreptul datelor, dreptul inteligenței artificiale) fără o viziune integratoare. Pe de altă parte, motivația este una practică: legiuitorii, judecătorii, practicienii și decidenții publici se confruntă cu tehnologii care pun sub semnul întrebării noțiuni fundamentale precum responsabilitatea, imputabilitatea, autonomia și controlul juridic (Hildebrandt, 2015; Floridi, 2014).

Volumul reprezintă un cadru coerent de înțelegere a raportului dintre drept și tehnologie, evitând atât entuziasmul tehnologic necritic, cât și discursul catastrofic. Tehnologia este analizată ca fenomen ambivalent: generator de progres, dar și de riscuri sistemice, capabil să consolideze libertăți, dar și să instituie forme subtile de control și supraveghere (Zuboff, 2019).

Cartea se adresează atât mediului academic – studenți, cercetători și cadre didactice – cât și practicienilor dreptului, decidenților publici și tuturor celor interesați de viitorul normativ al societății digitale. Fără a

pretinde exhaustivitate, lucrarea își asumă rolul de a deschide un dialog interdisciplinar între drept, tehnologie și filozofie politică, oferind repere conceptuale, analize critice și direcții prospective.

Într-o epocă în care codul tinde să concureze legea, iar algoritmi să devină noii mediatori ai ordinii sociale, *Dreptul tehnologic* propune o reflecție asupra rolului dreptului ca garant al umanului într-o lume guvernată de sisteme tehnice.

Autorul

INTRODUCERE GENERALĂ

Dreptul tehnologic se conturează, în contextul actual, ca un domeniu juridic emergent, situat la intersecția dintre normativitate, tehnologie și transformările profunde ale societății digitale. Accelerarea inovației tehnologice – manifestată prin digitalizare, inteligență artificială, automatizare, platformizare și neurotehnologii – a determinat o reconfigurare structurală a raporturilor juridice tradiționale, punând sub presiune concepte clasice precum responsabilitatea, subiectul de drept, controlul juridic și protecția drepturilor fundamentale (Lessig, 1999; Brownsword, 2019). În această situație, dreptul nu mai poate fi conceput exclusiv ca un sistem reactiv, ci trebuie înțeles ca o arhitectură normativă capabilă să anticipeze, să modeleze și să limiteze efectele tehnologice asupra individului și societății.

1. JUSTIFICAREA TEMEI

Justificarea temei lucrării derivă din necesitatea teoretică și practică de a sistematiza și conceptualiza dreptul tehnologic ca domeniu autonom, transversal și adaptiv. Tehnologia nu mai reprezintă un simplu obiect al reglementării juridice, ci acționează ca o formă de putere normativă implicită, capabilă să structureze comportamente, să condiționeze decizii și să redefinească exercițiul drepturilor fundamentale (Lessig, 2006; Zuboff, 2019).

În plan juridic, asistăm la o criză a normelor clasice, generate de incompatibilitatea dintre ritmul lent al reglementării și dinamica accelerată a inovației tehnologice. Apariția inteligenței artificiale decizionale, a economiei datelor, a platformelor digitale globale și a neurotehnologiilor ridică probleme fără precedent privind răspunderea juridică, suveranitatea statului, protecția vieții private și însăși natura subiectivității juridice (Floridi, 2014; Hildebrandt, 2020). Prin urmare, tema lucrării este justificată de necesitatea construirii unui cadru conceptual coerent, care să permită înțelegerea și guvernarea juridică a tehnologiei.

2. METODOLOGIA CERCETĂRII

Metodologia cercetării este predominant teoretico-normativă și interdisciplinară, combinând analiza doctrinară, analiza normativă și metoda comparativă. Lucrarea se bazează pe examinarea critică a literaturii juridice, tehnologice și filozofice relevante, cu scopul de a identifica modelele conceptuale dominante și tensiunile emergente dintre drept și tehnologie (Creswell, 2014).

Analiza normativă vizează studierea actelor juridice europene și internaționale relevante, precum Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR), Regulamentul privind inteligența artificială (AI Act), Digital Services Act (DSA), Digital Markets Act (DMA) și cadrul NIS2, pentru a evidenția logica reglementării ex ante și ex post. Metoda comparativă este utilizată pentru a analiza diferențele de abordare între sisteme juridice și modele de guvernare tehnologică (Craig & de Búrca, 2020).

3. OBIECTIVELE LUCRĂRII

Obiectivul general al lucrării este fundamentarea teoretică și sistematizarea dreptului tehnologic ca domeniu juridic distinct, capabil să răspundă provocărilor generate de transformările tehnologice contemporane.

Obiectivele specifice sunt:

- a. analiza tehnologiei ca factor normativ și ca sursă de putere juridică implicită;
- b. identificarea principiilor fundamentale ale dreptului tehnologic;
- c. examinarea regimurilor juridice aplicabile datelor, algoritmilor și inteligenței artificiale;
- d. analiza implicațiilor tehnologice asupra dreptului penal și procesual penal;
- e. explorarea frontierelor juridice ale neurotehnologiei și augmentării umane; și
- f. formularea unor perspective prospective privind viitorul dreptului în era tehnologică (Brownsword & Yeung, 2008; Floridi et al., 2018).

4. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Lucrarea operează cu o serie de delimitări conceptuale esențiale. Dreptul tehnologic este înțeles ca un domeniu juridic transversal, care

integrează norme, principii și mecanisme de guvernare aplicabile tehnologiilor emergente, fără a se suprapune integral peste ramurile clasice ale dreptului.

Se disting concepte precum *dreptul digital*, *dreptul datelor*, *dreptul inteligenței artificiale* și *dreptul cibernetic*, considerate subdomenii ale dreptului tehnologic, fiecare având un obiect specific de reglementare. De asemenea, sunt delimitate noțiuni precum *neutralitatea tehnologică*, *guvernanța algoritmică*, *suveranitatea digitală* și *drepturile cognitive*, pentru a evita confuziile terminologice și pentru a asigura coerența analitică (Hildebrandt, 2015).

4.1. Dreptul digital

Dreptul digital este un domeniu juridic emergent care reunește totalitatea normelor, principiilor și mecanismelor instituționale destinate reglementării interacțiunilor desfășurate prin intermediul tehnologiilor informaționale. Acesta are ca obiect guvernarea relațiilor sociale născute în spațiul virtual, acolo unde datele, rețelele și algoritmii devin infrastructura fundamentală a activităților economice, culturale și politice. În esență, dreptul digital urmărește reinterpretarea și adaptarea arhitecturii tradiționale a dreptului la transformările generate de internet, de dezvoltarea inteligenței artificiale, de extinderea comunicațiilor electronice și de consolidarea economiei platformelor.

În contextul migrării accelerate a comportamentelor umane către mediul online, acest domeniu capătă rolul de a delimita cadrul normativ al acțiunilor legitime, de a stabili frontierele ilicitului și de a determina formele de răspundere juridică aplicabile actorilor implicați. Astfel, dreptul digital nu reprezintă doar o extensie tehnică a reglementărilor existente, ci o veritabilă reconstrucție conceptuală a modului în care autoritatea normativă operează într-un univers dematerializat, interconectat și transnațional.

Principalele arii de intervenție ale dreptului digital configurează o hartă complexă a provocărilor contemporane. Un prim nucleu major îl constituie protecția datelor și garantarea vieții private. În această sferă sunt incluse normele referitoare la colectarea, prelucrarea, stocarea și transferul informațiilor cu caracter personal, mecanismele de obținere a consimțământului informat, obligațiile privind securitatea cibernetică, precum și consacrarea drepturilor persoanelor vizate, precum accesul la date, rectificarea sau ștergerea acestora și portabilitatea informațiilor. Accentul cade pe echilibrul dintre inovație și protecția demnității individuale.

O a doua dimensiune fundamentală privește criminalitatea informatică, domeniu în care legiuitorul încearcă să răspundă noilor forme de devianță facilitate de infrastructurile digitale. Sunt avute în vedere

conduite precum accesul neautorizat la sisteme informatice, interferența cu datele, fraudele comise prin mijloace electronice, atacurile de tip phishing sau ransomware. În paralel, se dezvoltă instrumente procedurale și tehnici de investigare adaptate naturii volatile a probelor digitale.

Comerțul electronic și funcționarea platformelor digitale reprezintă o altă arie esențială. Aici se regăsesc reglementări privind validitatea contractelor la distanță, utilizarea semnăturii electronice, obligațiile de informare a consumatorilor și regimul răspunderii furnizorilor de servicii intermediare. Transformarea piețelor prin digitalizare impune redefinirea conceptelor de jurisdicție, transparență și concurență loială.

În strânsă legătură cu aceste aspecte se află problematica proprietății intelectuale în mediul online. Circulația rapidă și replicabilitatea aproape nelimitată a conținutului digital generează tensiuni între accesul liber la informație și necesitatea protejării drepturilor autorilor. Normele vizează distribuția operelor, combaterea pirateriei și configurarea sistemelor de licențiere adaptate noilor modele de consum cultural.

Privit în ansamblu, dreptul digital se distinge printr-o serie de trăsături definitorii. El are un caracter profund interdisciplinar, situându-se la intersecția dintre științele juridice, informatică, securitate cibernetică și etica tehnologică. Este, totodată, un domeniu dinamic, supus unei permanente presiuni de actualizare, întrucât evoluția tehnologică depășește adesea ritmul procesului legislativ. Dimensiunea sa globală derivă din natura transfrontalieră a rețelelor, care contestă limitele suveranității statale și solicită mecanisme de cooperare internațională. În fine, orientarea sa axiologică privilegiază protecția utilizatorului, consolidarea încrederii în mediul digital și responsabilizarea actorilor publici și privați care administrează infrastructuri și date.

Prin aceste coordonate, dreptul digital devine unul dintre pilonii esențiali ai guvernantei societății informaționale, oferind cadrul necesar pentru ca progresul tehnologic să rămână compatibil cu valorile statului de drept.

4.2. Dreptul datelor

Dreptul datelor se conturează ca o ramură juridică distinctă, dedicată reglementării proceselor prin care informațiile digitale sunt produse, colectate, prelucrate, arhivate, transferate și valorificate în cadrul societății contemporane. Apariția și consolidarea acestui domeniu reflectă transformarea datelor într-o resursă strategică, indispensabilă funcționării economiei, administrației și interacțiunilor sociale. În această paradigmă, normativitatea nu mai privește exclusiv bunuri materiale sau raporturi

interpersonale tradiționale, ci fluxuri informaționale care modelează identitatea, comportamentul și oportunitățile indivizilor.

În centrul dreptului datelor se află recunoașterea faptului că informația digitală depășește statutul de simplu instrument tehnic. Ea dobândește valoare economică, relevanță socială și semnificație personală, influențând capacitatea indivizilor de a-și exercita autonomia și de a participa în mod echitabil la viața publică. Prin urmare, cadrul juridic trebuie să stabilească atât drepturile persoanelor la control asupra propriilor date, cât și responsabilitățile actorilor care le colectează și le utilizează.

O dimensiune esențială a domeniului este reprezentată de protecția datelor cu caracter personal. Aceasta urmărește garantarea vieții private prin instituirea unor criterii clare referitoare la legalitatea prelucrării, la transparența operațiunilor efectuate și la adoptarea unor măsuri adecvate de securitate. Persoanele vizate beneficiază de prerogative juridice menite să consolideze controlul individual asupra informațiilor, între care dreptul la informare, acces, rectificare, ștergere, restricționare sau portabilitate. În contrapondere, operatorilor le revin obligații sporite de diligență, responsabilitate și justificare a scopurilor urmărite.

Dincolo de protecția individului, dreptul datelor se extinde asupra problematicii guvernantei fluxurilor informaționale. Transferurile transfrontaliere, partajarea datelor între entități publice și private, reutilizarea informațiilor provenite din sectorul public și dezvoltarea infrastructurilor de tip cloud ridică provocări legate de jurisdicție, interoperabilitate și suveranitate digitală. În acest cadru, reglementarea urmărește armonizarea intereselor economice cu imperativele securității și ale protecției drepturilor fundamentale.

O altă perspectivă majoră privește datele ca activ economic. În economia bazată pe cunoaștere, acestea alimentează analiza predictivă, publicitatea personalizată și sistemele de inteligență artificială, devenind motor al competitivității și inovării. Intervenția juridică are rolul de a delimita condițiile exploatării legitime, de a preveni concentrările excesive de putere informațională și de a menține un echilibru între dinamica pieței și interesul general.

În mod complementar, securitatea informațiilor constituie un pilon indispensabil al dreptului datelor. Protecția împotriva accesului neautorizat, a distrugerii sau a modificării ilicite impune implementarea unor măsuri tehnice și organizatorice complexe, precum și dezvoltarea unor mecanisme de audit și notificare a incidentelor. Vulnerabilitatea infrastructurilor digitale transformă prevenția într-o obligație juridică permanentă.

Analizat în ansamblu, dreptul datelor are un caracter transversal, interferând cu numeroase ramuri juridice – de la dreptul civil și comercial la

cel administrativ și penal. El este, simultan, profund tehnic și intens normativ din punct de vedere axiologic, deoarece finalitatea sa ultimă constă în protejarea demnității umane într-un univers dominat de automatizare și analiză algoritmică.

Prin instituirea regulilor privind accesul, utilizarea și controlul informațiilor, dreptul datelor contribuie la redefinirea raporturilor de putere din societatea digitală. El determină cine poate transforma datele în cunoaștere și profit, în ce scopuri și în ce limite de responsabilitate, configurând astfel arhitectura juridică a încrederii în mediul tehnologic contemporan. Dacă dorești, pot continua dezvoltarea cu implicațiile pentru inteligența artificială, pentru administrarea probelor digitale sau pentru politicile europene de suveranitate informațională.

4.3. Dreptul inteligenței artificiale

Dreptul inteligenței artificiale s-a conturat ca un domeniu juridic autonom pe fondul expansiunii accelerate a sistemelor algoritmice capabile să învețe, să decidă și să acționeze într-o manieră care reproduce sau chiar depășește performanțe asociate anterior exclusiv cogniției umane. Apariția acestor tehnologii a generat o deplasare semnificativă a centrului de greutate al reglementării, de la controlul instrumentelor informatice către guvernarea proceselor decizionale automatizate și a impactului lor asupra drepturilor fundamentale, a ordinii economice și a responsabilității juridice.

În esență, dreptul inteligenței artificiale urmărește integrarea inovației tehnologice într-un cadru normativ compatibil cu valorile statului de drept. Problema nu mai este doar dacă o acțiune este realizată de un individ sau de o organizație, ci dacă rezultatul produs de un sistem algoritmic poate fi explicat, contestat și atribuit din punct de vedere juridic. În acest sens, se dezvoltă un ansamblu de principii orientate spre transparență, echitate, control uman semnificativ și prevenirea discriminării automate.

Una dintre preocupările majore ale domeniului privește calificarea juridică a deciziei algoritmice. Pe măsură ce sistemele de învățare automată sunt utilizate în selecția personalului, evaluarea riscului judiciar, acordarea creditelor sau trierea informațiilor medicale, apare necesitatea stabilirii garanțiilor procedurale adecvate. Dreptul trebuie să răspundă la întrebări esențiale: poate o persoană solicita revizuirea unei decizii automate? în ce măsură este obligatorie furnizarea unei explicații inteligibile? cine poartă răspunderea pentru erorile generate de un model statistic complex?

În paralel, dreptul inteligenței artificiale abordează problematica răspunderii civile și penale. Distribuirea responsabilității între dezvoltatori, furnizori, operatori și utilizatori finali devine dificilă într-un context în care comportamentul sistemului evoluează prin antrenare continuă. Se discută tot

mai frecvent despre necesitatea unor regimuri speciale de răspundere, inspirate din dreptul produselor sau din teoriile riscului, menite să asigure protecția victimelor fără a inhiba inovația.

O altă dimensiune esențială este reprezentată de governanța datelor utilizate pentru antrenarea algoritmilor. Calitatea, proveniența și reprezentativitatea seturilor de date influențează direct rezultatele obținute, iar utilizarea unor informații incomplete sau părtinitoare poate conduce la perpetuarea inegalităților sociale. În acest context, normativitatea juridică se intersectează cu exigențele etice și metodologice, promovând auditabilitatea și responsabilitatea în proiectarea sistemelor.

De asemenea, dreptul inteligenței artificiale se confruntă cu provocări legate de proprietatea intelectuală și de statutul creațiilor generate de algoritmi. Dacă un sistem produce opere artistice, invenții sau soluții tehnice, se pune problema titularului drepturilor și a modului în care creativitatea umană este redefinită în raport cu autonomia mașinii.

Caracterul transnațional al tehnologiilor IA amplifică nevoia de cooperare internațională și de armonizare normativă. Platformele digitale și furnizorii de servicii operează dincolo de frontiere, iar efectele deciziilor lor pot fi resimțite simultan în multiple jurisdicții. Prin urmare, dreptul inteligenței artificiale devine un spațiu al dialogului între reglementările naționale, inițiativele regionale și standardele globale.

Privit din perspectivă axiologică, acest domeniu reflectă efortul societății de a menține supremația valorilor umane într-un mediu tehnologic tot mai autonom. Demnitatea, libertatea, nediscriminarea și accesul la justiție trebuie reinterpretate în raport cu procesele automate, astfel încât eficiența algoritmică să nu erodeze garanțiile fundamentale.

În concluzie, dreptul inteligenței artificiale nu este doar o reacție la progresul tehnologic, ci un cadru de orientare a acestuia. El modelează condițiile în care inovația poate fi valorificată în beneficiul colectiv, impunând limite, responsabilități și mecanisme de control. În măsura în care societatea viitorului va fi structurată în jurul sistemelor inteligente, acest domeniu va deveni unul dintre pilonii centrali ai arhitecturii juridice contemporane. Dacă dorești, pot detalia reglementările europene recente, implicațiile pentru procesul penal sau pentru administrația publică.

4.4. Dreptul cibernetic

Dreptul cibernetic reprezintă domeniul juridic dedicat reglementării relațiilor sociale, economice și instituționale desfășurate în spațiul rețelelor informatice, acolo unde interacțiunile umane sunt mediate de infrastructuri digitale, protocoale de comunicație și sisteme software complexe. Consolidarea sa ca ramură distinctă reflectă transformarea profundă a

societății contemporane, în care realitatea virtuală nu mai constituie un spațiu secundar, ci o extensie esențială a vieții cotidiene, a activităților comerciale și a funcționării statului.

Conceptual, dreptul cibernetic apare la intersecția dintre dreptul tradițional și noile arhitecturi tehnologice. El nu se limitează la adaptarea unor norme existente, ci implică redefinirea fundamentelor responsabilității, jurisdicției și protecției drepturilor într-un mediu caracterizat prin dematerializare, viteză și interconectare globală. În spațiul cibernetic, frontierele fizice devin permeabile, iar identificarea actorilor, a locului producerii faptei și a autorității competente dobândește o complexitate fără precedent.

Un nucleu central al dreptului cibernetic îl constituie securitatea rețelelor și a sistemelor informatice. Stabilitatea infrastructurilor digitale este vitală pentru funcționarea serviciilor publice, a piețelor financiare, a comunicațiilor și a proceselor democratice. În consecință, reglementările impun obligații de prevenire, monitorizare și reacție la incidente, promovând standarde ridicate de protecție și cooperare între entitățile publice și private. Securitatea nu mai este percepută exclusiv ca o problemă tehnică, ci ca o condiție a ordinii juridice și a încrederii sociale.

În același timp, dreptul cibernetic se confruntă cu expansiunea criminalității informatice, fenomen care valorifică vulnerabilitățile tehnologice pentru a produce prejudicii economice, politice sau personale. Atacurile asupra datelor, sabotajul digital, fraudele online sau utilizarea rețelelor pentru activități ilicite solicită dezvoltarea unor mecanisme procedurale adaptate, inclusiv în materia colectării și conservării probelor electronice. Caracterul transfrontalier al acestor fapte reclamă instrumente eficiente de cooperare internațională și armonizare legislativă.

O altă dimensiune relevantă privește exercitarea drepturilor fundamentale în mediul online. Libertatea de exprimare, dreptul la viață privată, protecția datelor și accesul la informație trebuie reinterpretate într-un context dominat de platforme digitale și algoritmi de moderare a conținutului. Se ridică întrebări privind echilibrul dintre combaterea discursului ilegal și evitarea cenzurii, dintre securitate și protejarea autonomiei individuale.

Dreptul cibernetic abordează, de asemenea, problematica guvernancei internetului, analizând rolul statelor, al organizațiilor internaționale și al actorilor privați în administrarea infrastructurilor globale. Puterea normativă nu mai aparține exclusiv autorităților publice; ea este împărțită cu entități tehnologice care stabilesc reguli de acces, politici de utilizare și mecanisme

de control al informației. Această redistribuire a autorității impune reflecții asupra legitimității și responsabilității.

Din perspectivă teoretică, dreptul cibernetic se remarcă prin dinamism și adaptabilitate. Ritmul accelerat al inovației tehnologice determină o permanentă reevaluare a cadrului normativ, iar soluțiile juridice trebuie să anticipeze evoluții viitoare, nu doar să reacționeze la situații deja produse. Astfel, se dezvoltă o cultură a reglementării preventive, orientată spre managementul riscurilor și protejarea valorilor fundamentale.

În plan axiologic, finalitatea dreptului cibernetic constă în menținerea echilibrului dintre libertate și securitate, dintre inovație și protecția persoanei. El caută să asigure faptul că dezvoltarea tehnologică rămâne subordonată interesului uman, iar spațiul digital devine un mediu de încredere, predictibil și guvernat de reguli clare.

Prin urmare, dreptul cibernetic se afirmă ca unul dintre pilonii esențiali ai ordinii juridice contemporane, oferind instrumentele necesare pentru gestionarea unei realități în care interacțiunea dintre om și tehnologie redefiniște structura societății. Dacă dorești, pot continua cu delimitarea sa față de dreptul digital și dreptul inteligenței artificiale sau cu analiza implicațiilor pentru sistemul judiciar și politicile de securitate.

4.5. Neutralitatea tehnologică

Neutralitatea tehnologică desemnează principiul conform căruia normele juridice trebuie formulate astfel încât să nu favorizeze, să nu discrimineze și să nu depindă de o anumită tehnologie specifică. Legiuitorul urmărește crearea unui cadru suficient de flexibil pentru a rămâne aplicabil în fața inovațiilor viitoare, evitând situația în care evoluția rapidă a instrumentelor digitale ar face legea perimată imediat după adoptare.

În plan teoretic, acest principiu reflectă tranziția de la reglementarea orientată spre obiecte sau dispozitive concrete la reglementarea funcțiilor și efectelor produse. Nu contează cum este realizată tehnic o activitate, ci ce rezultat juridic produce și ce impact are asupra drepturilor și obligațiilor părților implicate. Astfel, accentul se mută de pe arhitectura tehnică a sistemelor pe consecințele lor sociale și normative.

Aplicarea neutralității tehnologice este vizibilă în numeroase domenii ale dreptului contemporan. De exemplu, validitatea unui act juridic nu ar trebui să depindă de tipul de platformă utilizată, iar protecția datelor personale trebuie să fie garantată indiferent dacă prelucrarea se realizează prin baze de date tradiționale, sisteme de cloud sau algoritmi de inteligență artificială. Prin această abordare, legea își conservă stabilitatea, în timp ce tehnologia continuă să evolueze.

Principiul are și o importantă funcție economică și concurențială. Evitând favorizarea unei soluții tehnice anume, cadrul normativ permite competiția și inovarea, lăsând piața să determine cele mai eficiente instrumente. În același timp, se previne apariția unor monopoli reglementate indirect prin formulări legislative restrictive.

Cu toate acestea, neutralitatea tehnologică nu înseamnă indiferență față de specificul tehnic. Există situații în care anumite tehnologii implică riscuri particulare – de exemplu, în materia securității cibernetice sau a sistemelor autonome – iar dreptul poate impune cerințe suplimentare de siguranță și transparență. Dezbaterea actuală vizează tocmai echilibrul dintre universalitatea normei și necesitatea intervenției diferențiate.

Din perspectivă axiologică, neutralitatea tehnologică urmărește protejarea valorilor fundamentale în fața schimbării accelerate. Demnitatea umană, viața privată, libertatea de exprimare sau accesul la justiție trebuie garantate independent de suportul tehnic utilizat. Legea devine astfel un cadru stabil într-un univers al transformării permanente.

În concluzie, acest principiu constituie una dintre pietrele de temelie ale reglementării digitale moderne. El permite continuitatea ordinii juridice, stimulează inovația și asigură aplicabilitatea normelor într-un viitor marcat de tehnologii încă necunoscute. Dacă dorești, pot continua cu exemple comparative din legislația europeană sau cu situațiile în care neutralitatea tehnologică este contestată.

4.6. Guvernanța algoritmică

Guvernanța algoritmică desemnează ansamblul mecanismelor normative, instituționale și tehnice prin care utilizarea algoritmilor în procesele de decizie este orientată, supravegheată și responsabilizată.

Conceptul reflectă mutația profundă prin care puterea de organizare socială, tradițional exercitată prin reguli juridice și intervenții umane directe, este tot mai frecvent mediată de sisteme automate capabile să clasifice, să prevadă și să influențeze comportamente.

În societatea digitală, algoritmi nu mai au doar o funcție instrumentală, ci devin actori structurali ai guvernării. Ei prioritizează informația, stabilesc niveluri de risc, filtrează accesul la resurse și modelează interacțiunile dintre cetățeni și instituții. În aceste condiții, problema centrală nu este simpla lor eficiență, ci legitimitatea modului în care exercită această formă de autoritate.

Decizia automatizată în administrație

Integrarea modelelor predictive în activitatea publică promite rapiditate și coerență, însă ridică dificultăți privind transparența și